

fig simpelt nok, forsaavidt at Fordelingen mellem Sognene var meget let at udføre, men dernæst opstod det Spørgsmaal, hvorledes Fordelingen mellem Beboerne indenfor Sognene skulde stee, og i lang Tid blev det opfattet saaledes, haade af de Vedkommende selv og af Regjeringen, at Fordelingen skulde ogsaa indenfor Sognene stee efter Hartkornet, hvoraf Følgen blev, at der paa mange Steder skete Udskiftning blandt Hartkornbesidderne selv; men der kom jo efterhaanden den Anstuelse op mellem Huusmændene, der ikke havde Hartkorn, at de ogsaa havde Ret dertil, fordi de tidligere havde deeltaget i Brugen af disse Forder, og altsaa ogsaa burde deeltage i det Equivalent, som blev givet for Brugen, nemlig Eiendomsret til en vis Deel af Udmarksjorderne, og efterat de først havde gjort det til Gjenstand for en Klage til Rigsdagen, og bragt Sagen for Domstolene, lykkedes det et Sogn at sætte det igjennem haade ved Overretten og ved Højesteret. Der blev vel anlagt Sager i 2 Sogne, men for det ene Sogns Vedkommende blev Sagen afvlist ved Underretten, som ikke meente at kunne indlade sig derpaa, fordi Udskiftningen allerede havde fundet Sted, nemlig blandt Gaardmændene, en Grund, som dog vist ikke var rigtig, hvad jeg siden skal omtale. Men for det andet Sogn, nemlig Nakser Sogn, blev Sagen tagen under Behandling, fordi Udskiftningen ikke var skeet, og haade ved Overretten og ved Højesteret blev det antaget, at der tilkom Huusmændene ved Siden af Gaardmændene en Andeel i Udmarksjorderne. Der var imidlertid den uheldige Omstændighed, og som egentlig er den, der har foranlediget en væsentlig Deel af disse Vanskeligheder, at Højesteret ikke som Overretten gik ind paa at sige, hvilken Andeel der tilkom Huusmændene ligeoverfor Hartkornseierne. Overretten havde indladt sig paa Spørgsmaalet og sagde, at da Forderne vare overladte til dem, som tidligere havde Brugsretten, og da Brugsretten tilkom dem Alle, saa maatte ogsaa enhver Mand, i alt Fald enhver fast Beboer, have lige Andeel deri, og da det var Brugsretten alene, som det kom an paa, og ikke det Omfang, hvori enhver Enkelt havde udøvet Brugsretten, burde Gjenstanden deles lige mel-

lem dem Alle. Højesteret meente derimod efter Sagens Stilling ikke at kunne indlade sig paa det Spørgsmaal, fordi det laa udenfor Forligsklagen, altsaa af en reen processuel Grund. Derved er Sagen kommen til at staae i en meget mislig Stilling; thi det er givet, at Huusmændene skulle have deres Andeel deri, men der foreligger ikke nogen Regel, som angiver, efter hvilket Forhold det skal stee, og dette Forhold kan altsaa ikke tilveiebringes uden igjennem en ny Proces. Dette er ganske vist en meget mislig Sag; men spørger man nu, hvorvidt man kan antage, at det foreliggende Udkast, som gaaer ud paa at henlægge disse Forder til Communerne som saadanne, stemmer med de Enkeltes Ret og med Retfærdighed, saa troer jeg, at det er temmelig vanskeligt at komme til en bekræftende Besvarelse. Derfor var Mulighed for at antage, at det var Communen, til hvem Rongen i sin Tid ved Forordningen af 30te Mai 1832 og ved Resolution af 1842 havde givet disse Forder, da vilde dette Udkast være retfærdiggjort og, om end maaskee overflødig, saa dog rimeligt. Jeg frygter imidlertid for, at det ikke er saa; jeg troer ikke, at det var til Communen som saadan, at Forderne bleve givne, men derimod til de enkelte, til den enkelte Tid værende Beboere, og derimellem ligger en umiskjendelig Forskjel. Giver man nemlig Forderne til Communen, saa komme de successivt til enhver Tid værende Beboere til at nyde Godt deraf; giver man dem derimod til de enkelte Beboere, saa er det faare let at forstaae, at de tilkomme dem, som til den enkelte givne Tid — og denne Tid maatte vel navnlig, saaledes som ogsaa Overrettsdommen antager, være den Tid, da Udskiftningen stee, — ere Beboere af Sognet og deres Arvinger efter dem. Nu forekommer det mig sikkert, at efter Resolutionen 1842 var det ikke Meningen at give Forderne til Communen, og Den, der vil læse Resolutionen igjennem, vil let see det. Det er der meget tydeligt forudsat, at der skulde stee en speciel Udskiftning mellem de Enkelte. Rongen siger blandt Andet: „Imidlertid vilde Vi, som et Bidrag til at befordre og lempe den specielle Udskiftning af Udmarksjorderne, allernaadigst have stænket indtil en Trediedeel af den Os